Kiitos kannustaa vanhustyön toimijoita

24.1.2020

Vanhustyötä uhkaa osaajapula. Ikääntyneiden määrä lisääntyy huimaa vauhtia ja pätevien, osaavien ja motivoituneiden tekijöiden saaminen ikääntyneiden palveluihin on monella paikkakunnalla haastavaa. Tilanne ei tule helpottumaan lähitulevaisuudessa, sillä ikääntyneiden määrä jatkaa kasvuaan. Erityisen voimakkaasti kasvaa vanhoista vanhimpien, eli yli 90-vuotiaiden määrä. Palvelujen tarve vanhoista vanhimmilla on suuri ja avustavia ja arjen toimintakykyä tukevia käsiä tullaan tarvitsemaan suuri määrä.

Vanhustyön kentän kuva ei kuitenkaan tällä hetkellä ole kovin ruusuinen, eikä ehkä houkuttelevin uusille ammattilaisille, jotka tällä hetkellä pohtivat, mille sosiaali- ja terveysalan sektorille haluaisivat työllistyä. Olemme saaneet lukea uutisotsikoita vanhustyön kriisistä, hoitajapulasta ja hoitoon liittyvistä haasteista. Koko vanhustyön kenttää leimaa tällä hetkellä kovin negatiivinen kuva. Uutisotsikot tuntuvat leimanneen koko vanhustyön kentän, emmekä osaa enää nähdä sitä kaikkea hyvää, mitä ammattilaiset ikäihmistemme hyväksi tekevät.

Ikääntyneiden palveluissa ammattilaisena toimiminen on fyysisesti, henkisesti ja eettisesti kuormittavaa. Siitä huolimatta suuri osa koulutetuista hoitajistamme tekee työtä niin hyvin kuin osaa ja haluaa antaa asiakkailleen parhaan mahdollisen avun. Onkin väärin, että mediassa ja toreilla käytävä keskustelu unohtaa työntekijöiden arvostuksen ja leimaa koko vanhustyöntekijöiden joukon.

Paljon puhutaan myös vanhustyön johtamisen ongelmista. On varmasti totta, että joissakin toimipaikoissa on paljonkin parantamisen varaa. Tässä asiassakaan ei kuitenkaan saa niputtaa jokaista vanhustyötä johtavaa henkilöä samaan nippuun. Vanhustyötä johdetaan monessa paikassa myös hyvin. Meillä vanhustyön kehittämistyössä toimivilla on onneksi mahdollisuus nähdä ja kuulla myös se kaikki hyvä, mitä suomalaisessa vanhuspalveluissa tuotetaan. Näemme iloksemme myös sen, miten työn kuormittavuudesta huolimatta työ koetaan motivoivana, osaamista arvostetaan ja toimiva ja tiivis työyhteisö antaa iloa ja voimaa työpäiviin. Näissä hyvin toimivissa yksiköissä kiitosta annetaan työn hyvästä johtamisesta, työntekijöiden kuulemisesta ja kaikkien mahdollisuudesta vaikuttaa työtä koskeviin asioihin.

Arvostus ja nähdyksi tuleminen motivoivat

Osana valtakunnallista SoteDialogit -hanketta nostamme esiin vanhustyön kehittämiskohteita ja haluamme parantaa sitä, mikä parantamista vaatii, mutta haluamme nähdä myös sen kaiken hyvän, mitä vanhustyön kentällä tapahtuu. Osana ensimmäistä valtakunnallista työpajaamme keräsimme vanhustyön ammattilaisilta ja heidän esimiehiltään näkemyksiä siitä, millaisena he haluaisivat työnsä nähtävän, mitkä tekijät antavat voimaa raskaaseen työhön ja millainen arvostus heitä kannattelisi työssään.

Vanhustyöntekijät nostivat keskusteluissa kaiken keskipisteeseen asiakkaan ja hänen saamansa hyvän palvelun. Työtä siis todellakin halutaan tehdä niin, että suomalaiset ikääntyvät voisivat vanheta turvallisesti ja

saamaansa hoitoon luottaen. Ikääntyneiden elämänlaadun tukeminen, läheisten huomioiminen hoidossa ja sen suunnittelussa, palvelujen oikea sisältö ja vaikuttamismahdollisuuden oman työn tekemiseen ja sen kehittämiseen nähdään ammattilaisten keskuudessa tärkeinä. Näiden pohdintojen valossa vanhustyön tekijöiden jatkuva arvostelu ja haasteiden ja puutteiden liiallinen korostaminen tuntuukin varsin epäoikeudenmukaiselta.

Vanhustyössä toimivat henkilöt saavat voimaa työhönsä erityisesti asiakkailta ja esimieheltä tulevan positiivisen palautteen ja kiitoksen kautta. Yhteen hiileen puhaltaminen ja hyvän näkeminen omassa työyhteisössä motivoivat tekemään työn hyvin ja auttavat jaksamaan arjen kiireessä. Keskusteluissa nousikin esiin se, miten asiakkaiden kiitokset ja tyytyväisyys palveluihin olisi hyvä tuoda laajemmin esille. Media nostaa esiin kyllä epäkohdat, mutta näitä tasapainottamaan voisi ainakin osa uutisoinneista kohdistua myös onnistumisiin. Hiljaista, mutta niin tärkeää työtä tekivät ammattilaiset pohtivat, mitkä olisivat ne keinot, joilla kaikki hyvä tehtäisiin näkyväksi.

Kehittämisen tarpeitakaan ei toki kielletä. Niukkenevat taloudelliset ja henkilöstöresurssit asettavat paineta työhön ja kiristyvät aikapaineet pohtivat miettimään sitä, miten työn laatu saadaan säilytettyä. Teknologian kehitys ja muuttuvat toimintaympäristöt lisäävät työn moninaisuutta ja pakottavat opettelemaan koko ajan uutta. Tehokkuuteen tuijottaminen ja jatkuva työn mittaaminen tuntuvat ajoittain raskailta. Tukea ja kannustusta siis tarvitaan, jotta ammattilaisten motivaatio työhön ja sen uudistamiseen säilyy. Se, että työtä tekevät ammattilaiset ovat huolissaan työn laadun säilymisestä, vahvistaa sitä, että he todellakin haluavat tehdä työnsä hyvin.

Vanhustyö ei kokonaisuudessaan voi Suomessa niin huonosti kuin voisimme julkisuudessa käytävän keskustelun pohjalta olettaa. Ruohonjuuritason työssä työskentelee suuri määrä empaattisia, osaavia ja työhönsä sitoutuneita ammattilaisia, jotka elävät vanhustemme arjessa ja mahdollistavat hyvän ja toimintakykyisen arjen sujumisen. He pitävät huolta läheisistämme ja siten mahdollistavat myös meille muille paljon.

Mitä jos vaihtaisimmekin hieman katsantokantaa ja katsoisimme heitä ihaillen, arvostaen ja kiittäen. Me emme pärjää nykypäivän ja tulevaisuuden Suomessa ilman vanhustyötä tekeviä ammattilaisia. Annetaan heille se positiivinen palaute, jota he toivovat saavansa, jotta jaksaisivat työssään.

Jenni Kulmala
TtT, Gerontologian ja kansanterveyden dosentti,
Yliopettaja, SeAMK Sosiaali- ja terveysala